

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.002.18.2020

Pani
Renata Pawlikowska
Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 4
im. M. Konopnickiej w Sieradzu
ul. Ks. A. Leśniewskiego 18
98 – 200 Sieradz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/20/002 – Bezpieczeństwo zdrowotne użytkowania boisk przyszkolnych wykonanych ze sztucznych nawierzchni

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 4 im. M. Konopnickiej w Sieradzu (dalej: <i>Szkoła</i>), 98-200 Sieradz, ul. Ks. A. Leśniewskiego 18.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Pawlikowska – Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 4 w Sieradzu ¹ – od 1 lipca 2017 r. (wcześniej, w badanym okresie, tj. od 1 września 2016 do dnia 30 czerwca 2017 r. – pełniła obowiązki Dyrektora Szkoły, wcześniej do 31 sierpnia 2016 r. Dyrektorem Szkoły był Jacek Goc).
Zakres przedmiotowy kontroli	Spełnianie norm wymaganych dla granulatu użytego do budowy boisk o sztucznej nawierzchni.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2015 do 31 maja 2020 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę Kontroler	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi (dalej: <i>NIK</i>). Arkadiusz Kałużny, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/53/2020 z 8 maja 2020 r. i nr LLO/121/2020 z 15 lipca 2020 r. (dowód: akta kontroli str. 1-7)

¹ Dalej Dyrektor Szkoły

² Dz.U. z 2020 r., poz.1200., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła będąca administratorem boiska do gry w piłkę nożną o sztucznej nawierzchni wchodzącego w skład kompleksu zbudowanego w ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012” dysponowała atestami, przedłożonymi przez producenta, potwierdzającymi spełnienie wymogów higienicznych przez granulat zastosowany przy użytkowaniu obiektu, tj. atestami wydanymi przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny. Szkoła posiadała także raport z badań laboratoryjnych granulatu, sporządzony na zlecenie producenta, który potwierdzał spełnienie norm dopuszczenia do użytku i bezpiecznego użytkowania.

Niemniej jednak – jak wynika z przeprowadzonych na zlecenie NIK badań laboratoryjnych – granulat z recyklingu opon samochodowych użyty do wypełnienia nawierzchni boiska nie spełniał wymogów rozporządzenia REACH⁴, tj. zawierał substancję niebezpieczną z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) - benzo(e)piren w stężeniu wyższym niż jest to dopuszczalne w świetle przepisów pkt 50 załącznika XVII do ww. rozporządzenia.

W okresie objętym kontrolą do Dyrektora Szkoły nie wpłynęły żadne skargi, wnioski ani petycje dotyczące szkodliwego wpływu granulatu, użytego do wypełnienia i uzupełnień nawierzchni boiska piłkarskiego, na zdrowie osób korzystających z boiska. Wszyscy użytkownicy boiska mieli zapewniony dostęp do *Regulaminu korzystania z boisk sportowych „Orlik”*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Spełnianie norm wymaganych dla granulatu użytego do budowy boisk o sztucznej nawierzchni

Opis stanu faktycznego

1. W ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012”, w okresie od 24 listopada 2008 r. do 30 kwietnia 2009 r., Urząd Miasta Sieradza⁵ jako inwestor wybudował obiekt⁶, który składał się z: boiska do gry w piłkę nożną o wymiarach 62mx30m ze strefami wybiegów i z nawierzchnią z trawy syntetycznej, boiska do gry w koszykówkę i siatkówkę o wymiarach płyty ze strefami wybiegów 32mx19,10m z nawierzchnią poliuretanową, ogrodzenia boisk, przyłączy wodociągowej i kanalizacyjnej, drenażu odwodniającego boiska z kanalizacją deszczową, oświetlenia masztowego.

Protokół odbioru końcowego obiektu i przekazania w użytkowanie Dyrektorowi Szkoły podpisany został w dniu 30 kwietnia 2009 r. W dniu 29 maja 2009 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Sieradzu udzielił Miastu Sieradz pozwolenia na użytkowanie zespołów boisk sportowych wraz z zapleczem.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż w latach 2009-2010 boisko do piłki nożnej uzupełniano granulem, który pozostał po zakończeniu budowy boiska Orlik. W 2010 i 2011 roku na potrzeby Szkoły granulat został zakupiony przez Urząd. Z ww. granulatu Szkoła korzystała w latach 2012 – 2017. Ponownego zakupu w 2018 r. dokonała już Szkoła⁷. Dyrektor Szkoły wyjaśniła również, iż od oddania

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Rozporządzenie (WE) NR 1907/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE; Dz.U. W.E. Nr 396 z 30.12.2006, s. 1, ze zm.

⁵ Dalej Urząd.

⁶ Dalej Obiekt lub Orlik.

⁷ Faktura nr F/30/06/2018/SA12 z 25.06.2018 r. – na 2 tony granulatu SBR 1,0-3,0 mm z opon samochodów osobowych.

boiska do użytku granulat uzupełniano średnio dwa razy w roku, a na każde uzupełnienie użyto około 200 – 250 kg.

(akta kontroli str. 73-83)

2. W dokumentacji Szkoły dotyczącej budowy Orlika znajdował się atest higieniczny (HK/B/0658/01/2007 z 28 maja 2007 r.)⁸, wydany przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny (dalej: PZH) dla „nawierzchni sportowej ze sztucznej trawy” oraz rekomendacja techniczna⁹ Instytutu Techniki Budowlanej stwierdzająca przydatność tego wyrobu do stosowania w budownictwie. Termin ważności rekomendacji upływał 30 września 2011 r. W ww. dokumentacji nie było odrębnego atestu dotyczącego granulatu użytego do wypełnienia boiska do piłki nożnej.

Szkoła posiadała atesty higieniczne, wydane przez PZH dotyczące granulatu gumowego z 2010 r.¹⁰ i 2015 r.¹¹. Ww. atesty higieniczne potwierdzały, iż granulaty odpowiadały wymaganiom higienicznym do zastosowania w budownictwie na zewnątrz budynków, w tym na otwartych obiektach sportowych. Szkoła posiadała również Raport z badań laboratoryjnych nr 17331/3047 wydany w dniu 18 maja 2017 r.¹² dla granulatu SBR produkowanego przez ww. producenta. Raport dotyczył właściwości fizycznych granulatu (rozmiaru cząsteczek, ciężaru usypowego, kształtu), starzenia granulatu, a także właściwości chemicznych (migracja poszczególnych elementów¹³ zgodnie z normą EN71 część 3: 2013 + A1: 2014, zawartości ftalanów¹⁴ – zgodnie z rozporządzeniem REACH (EC) 1907/2006). Raportu potwierdzał, iż badane substancje nie przekraczały ww. norm.

(akta kontroli str. 54-70, 84-104)

Z przedłożonych przez sprzedawcę granulatu ww. atestów wynikało spełnienie przez granulat wymogów higienicznych. Także raport z badań laboratoryjnych, potwierdzał spełnienie norm dopuszczenia do użytku. Zgodnie z wykonanym na zlecenie NIK badaniem próbek granulatu z nawierzchni boiska szkolnego ze sztuczną murawą, granulat spełniał wymagania normy PN-EN 71-3:2019-07, jednakże badanie w zakresie zawartości wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych wykazało przekroczenie norm określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. – REACH¹⁵, w zakresie dopuszczalnej zawartości benzo(e)pirenu – należącego do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Stężenie benzo(e)pirenu wynosiło ponad 10 mg/kg, a zatem więcej niż jest to dopuszczalne w świetle przepisów pkt 50 załącznika XVII do ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 105-132)

⁸ Dotyczył wyrobu: nawierzchnia sportowa ze sztucznej trawy firmy GreenFields: FT 55, FT 64N, Real FT 60 fc, Real FT 60 slide, Real FT 55 fc, Real FT 40 fc synonim Nawierzchnie sportowe ze sztucznej trawy firmy GreenFields: FT, REAL FT - zawierającego: polietylen, lateks (SBR), polipropylen.

⁹ RT ITB-1053/2006.

¹⁰ Atest nr HK/B/0127/01/2010, wydanego w dniu 20 kwietnia 2010 r.

¹¹ Atest nr HK/B/1382/01/2015, wydanego w dniu 4 grudnia 2015 r.

¹² Ww. raport , wydany przez Sports Labs Limited i sporządzony na zlecenie producenta, dostępny był również na stronie internetowej producenta granulatu.

¹³ Analizowano substancje: ołów, antymon, arsenik, bar, kadm, rtęć, selen, boron, kobalt, mangan, stront, cynk, miedź, glin, nikiel, cyna, chrom.

¹⁴ Analizowano substancje: ftalan dibutyli (DBP), ftalan benzylu butyli (BBP), ftalan di(2-etyloheksylu) (DEHP), DBP+BBP+DEHP, ftalan di-n-oktylu (DNOP), ftalan di-izononylu (DINP), ftalan di-izodecyli (DIDP), DNOP+DINP+DIDP.

¹⁵ Rozporządzenie (WE) NR 1907/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE; Dz.U. W.E. Nr 396 z 30.12.2006, s. 1, ze zm.

Jak wyjaśnił Wicedyrektor Szkoły: *zastosowany na boisku do gry w piłkę nożną granulat został zakupiony wraz z atestem higienicznym HK/B/1382/01/2015 wydanym przez Państwowy Zakład Higieny. (...). W skład atestu wchodził raport z badań laboratoryjnych. (...). Badania laboratoryjne potwierdzały, że produkt spełnia normy dopuszczenia do użytku i bezpiecznego stosowania. To było podstawą wyboru użycia tego granulatu na nawierzchni boiska.* Wicedyrektor Szkoły zobowiązał się, iż do 20 sierpnia br. zostanie opracowana instrukcja określająca zasady postępowania w czasie i po korzystaniu z boiska sportowego z nawierzchnią syntetyczną. Ponadto do końca lipca 2020 r. Szkoła zwróci się do Urzędu Miasta w Sieradzu z wnioskiem, m. in. o przekazanie środków finansowych na wymianę granulatu i przekazanie funduszy na przeprowadzenie badań przy każdorazowym zamówieniu granulatu.

(akta kontroli str. 133-137)

3. Do Szkoły w badanym okresie nie wpłynęły skargi/wnioski/petycje dotyczące szkodliwego wpływu zastosowanego granulatu do wypełnienia nawierzchni boiska na zdrowie uczniów i osób z niego korzystających. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż kupując towar z atestem ufała, iż jest on poddany wszelkim badaniom, które wykluczają zagrożenie dla zdrowia ludzkiego i nie widziała potrzeby wykonywania dodatkowych badań, tym bardziej, że nikt z korzystających z boiska, nigdy się nie uskarżał na problemy zdrowotne.

(akta kontroli str. 78-81, 138-142)

4. Regulamin korzystania z boisk sportowych określał ogólne zasady korzystania z obiektu¹⁶. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż w regulaminie użytkowania boiska Orlik nie ma informacji o możliwym szkodliwym oddziaływaniu granulatu na zdrowie, ponieważ w żadnym z atestów higienicznych, ani raporcie badań laboratoryjnych nie było żadnej wzmianki o ewentualnym szkodliwym działaniu granulatu na organizm ludzki. Tym samym Szkoła nie sprawdzała ryzyka wystąpienia niebezpieczeństwa polegającego na bezpośrednim kontakcie z granulem, gdyż, jak wynika z ww. wyjaśnień, nie było ku temu przesłanek.

(akta kontroli str. 78-81, 142-146)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Pomimo iż Dyrektor Szkoły dysponowała stosownymi atestami PZH oraz wynikami badań przedłożonymi przez producenta granulatu, z których wynikało, że granulat ten spełnia wymagania w zakresie dopuszczalności, m.in. migracji metali i zawartości ftalanów¹⁷, to jednak w próbkach granulatu SBR, stanowiącego element nawierzchni boiska piłkarskiego Orlik, stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej zawartości benzo(e)pirenu należącego do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Stężenie benzo(e)pirenu wynosiło bowiem ponad 10 mg/kg, podczas gdy zgodnie z pkt 50 załącznika XVII „Ograniczenia dotyczące produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji, mieszanin i wyrobów” do rozporządzenia REACH wartość dopuszczalna zawartości WWA w wyrobach z tworzyw sztucznych i gumy, które mogą mieć bezpośredni kontakt z ludzką skórą lub jamą ustną wynosi 1

¹⁶ Regulamin obiektu był udostępniony na terenie Orlika.

¹⁷ Badania nie dotyczyły zawartości WWA.

mg/kg. WWA mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia osób korzystających z boiska.

- Wnioski
- W celu minimalizacji zagrożeń dla zdrowia dzieci korzystających z boiska sportowego Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:
- zapewnienie - zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁸ - bezpiecznych warunków korzystania przez dzieci z boiska sportowego Orlik, przede wszystkim poprzez:
- podjęcie działań organizacyjnych, zmierzających do ograniczenia narażenia dzieci i personelu szkoły na zawarte w granulacie szkodliwe substancje chemiczne w przypadku bezpośredniego kontaktu ze skórą, połknięcia czy wynoszenia z boiska na ubraniach i obuwiu, m.in. poprzez opracowanie instrukcji określającej podstawowe zasady postępowania w czasie i po korzystaniu z boiska sportowego z nawierzchnią syntetyczną oraz przeszkolenie personelu szkoły w zakresie egzekwowania tych zasad od dzieci korzystających z boiska.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo
zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 30 lipca 2020 r.

Nadzorujący kontrolę
Marcin Kuzan
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

.....
podpis

¹⁸ Dz. U. 2020. poz. 1166 ze zm.